

معرفی کتاب

شناخت

شهرهای ایران

○ شناخت شهرهای ایران
○ تألیف: عبدالحسین سعیدیان
○ ناشر: علم و زندگی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۹۳۰ ص.

همچنین شایان ذکر است آمارها و اطلاعات مربوط به جمعیت، براساس سرشماری سال ۱۳۷۵ ارائه شده که از این حیث می‌توان گفت از ارزش اطلاعاتی نسبتاً جدید و روزآمدی برخوردار است. هر چند مطالب فراهم آمده در این کتاب، اطلاعات ارزشمندی است که بدون شک در وقت بسیاری از محققان می‌تواند صرفه‌جویی کند و حداقل اطلاعات اولیه در مورد شهرهای ایران را در اختیار محققان قرار می‌دهد و بیش از این هم از یک کتاب فرهنگ‌گونه انتظار نیست و اصولاً از این جهت در چهارچوب تعریف شده برای کتاب‌های مرجع می‌گنجد، لیکن در کتابهای مرجع، نظم و انسجام مراحل و برخورداری از ساختار و شکل و ترتیب مناسب و مرتب، که خواننده را در دسترسی سریع و راحت به مطلب رهنمون گردد، از اهمیت غیرقابل انکاری برخوردار است چرا که حجم اطلاعاتی که در کتابهای مرجع فراهم می‌آید بسیار زیاد است، مضافاً بر اینکه مطالب عموماً کوتاه و فهرست‌وار هستند و لذا تیترها و عناوین متعدد وجود دارد، این همه، یک نظام ارجاع و فهرست و راهنمای کارآمدی را برای چنین کتابهایی طلب می‌کند تا خواننده را دچار سردرگمی ننماید، صد البته می‌بایست تدوین مطالب نیز از نظم و انسجام و ترتیب مشخصی برخوردار باشند. در اثر حاضر، هر چند ترتیب مداخل براساس الفبای نام شهرها است، لیکن به نظر می‌رسد چون مبنای تقسیم‌بندی شهرهای امروز، استان‌ها هستند، لحاظ کردن این تقسیم‌بندی و مبنای قراردادن آن در تنظیم مطالب، مفیدتر و مطلوب‌تر می‌بود. با این همه باید گفت هر چند این ناهمسانی‌ها بیشتر به شکل و قالب کتاب مربوط می‌شود، نمی‌تواند ارزش محتویات آن را که به خوبی نشانگر سال‌ها گردآوری و پردازش و روزآمد کردن اطلاعات است کم‌رنگ نماید، و از این حیث اثر ارزشمند و مفید و کارآمدی است.

کتاب همچنین از افزون بر ۳۰۰ تصویر رنگی و سیاه و سفید از جلوه‌های مختلف شهرهای گوناگون و آثار و بناهای تاریخی و دیدنی شهرهای مختلف کشور برخوردار است که مجموعه مطالب را مطلوب‌تر و کامل‌تر می‌نماید. مؤلف قبل از شروع معرفی شهرها، مطالبی کلی به عنوان مقدمه و زمینه بحث درباره شهر و شهرنشینی و تاریخچه آن در ایران ارائه نموده که سرفصل‌های آن بدین قرار است: شهر و انواع آن، ویژگی‌های شهر، چگونگی برآمدن شهرهای خاورمیانه، نخستین شهرها، شهرهای جدید، شهرهای ایران باستان، خصوصیات شهرهای ساسانی، گوناگونی شهرهای ایران، ویژگی‌های شهرهای ایران، برخی اصطلاحات معماری ایرانی و سرانجام توضیحی درباره معنی و مفهوم طول و عرض جغرافیایی و نحوه تعیین آن‌ها. پس از این مقدمه، تاریخچه و مشخصات شهرها به ترتیب الفبای فارسی نام آنها آمده که با «آبادان» شروع می‌شود و به «یزد» ختم می‌گردد. در معرفی هر شهر به مختصات و موضوعات زیر اشاره شده است: استان مربوطه، طول و عرض جغرافیایی، فاصله از تهران، آب و هوا، عوارض طبیعی همچون کوه‌ها و رودخانه‌ها و جنگل و دریاچه و... پوشش گیاهی، راههای ارتباطی، مقدار متوسط باران، سابقه تاریخی (از قدیمی‌ترین ایام تا عصر حاضر به گونه مختصر در حد اشاره به مهمترین فرازها و رویدادها، با استناد و نقل قول از منابع جغرافیایی کهن، مسالک و ممالک‌ها، سفرنامه‌ها و مآخذ دست اول تاریخی و تحقیقات پژوهش‌های متاخر)، آثار و بناهای تاریخی، ساخت و توسعه شهرهای جدید، جمعیت، ویژگی‌های اقتصادی، فرآورده‌های مختلف آن در زمینه‌های مختلف کشاورزی، دامپروری و صنایع.

با گسترش دامنه دانش و توسعه روزافزون اطلاعات که در دهه‌ها و سال‌ها و حتی ماههای اخیر به نحو حیرت‌انگیزی رو به فزونی داشته و قرن میلادی جدید را به «عصر اطلاعات» موسوم نموده، دو گرایش و وضعیت و ضرورت را در سرنوشت شاخه‌های مختلف دانش بشر رقم زده است، نخست هر چه بیشتر تخصصی شدن و محدود و تبدیل شدن دانش‌های زیر مجموعه‌ای و شعبه‌های مختلف علوم به دانش‌های مستقل، دوم ضرورت تهیه و تدوین فرهنگ‌نامه‌ها، دایره‌المعارف‌ها و مجموعه‌های تخصصی به نحوی که چکیده مفید و ضروری آخرین اطلاعات و دانسته‌ها در زمینه‌های خاص در آنها گنجانده شود. لذا در عصر حاضر، ضرورت و نیاز به تهیه کتاب‌های مرجع بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود.

یکی از کتاب‌هایی که می‌توان آن را در زمره کتاب‌های مرجع و فرهنگ‌گونه قرار داد، که بالطبع هر محقق تاریخ و جغرافیایی، همچنین هر کتابخانه عمومی را به داشتن آن در مخزن خود نیازمند می‌سازد، کتاب شناخت شهرهای ایران، اثر آقای عبدالحسین سعیدیان است که حاصل سال‌ها تحقیق و گردآوری اطلاعات از کتاب‌ها و نشریات گوناگون می‌باشد.

در این کتاب، اطلاعاتی درباره ویژگی‌های طبیعی، جغرافیایی، اقتصادی، تاریخی، ایرانگردی، بافت شهری، شیوه‌های معماری، آثار باستانی و تاریخی و مذهبی و حوادث مهم ۶۳۰ شهر و شهرک ایران گردآوری شده است. بنا به گفته مؤلف در مقدمه کتاب، «ایران دارای ۲۸ استان، ۲۸۵ شهرستان، ۷۳۸ شهر و شهرک و ۶۸۱۲۵ روستا است که بیش از پانصد روستای آن هر یک از نظر تاریخی و طبیعی حداقل یک اثر شگفت‌انگیز دارد.» این ویژگی، لزوم تهیه فرهنگ‌نامه‌مانندی از شهرهای ایران را ضروری می‌نماید.